הכונס אצאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור בלא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב גנפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצאה והזיקה פטור דהוציאוה לסטים לסטים חייבין ההניחה בחמה ואו שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב זמסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו (א)חנפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית טירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה יכיצד משלמת מה שהזיקה (ג)שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה ר' שמעון אומר כאכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

גמ' ת"ר לאיזהו כראוי ואיזהו שלא כראוי דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה זהו כראוי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה זהו שלא כראוי א"ר מני בר פטיש מאן תנא מועד דסגי ליה בשמירה פחותה ר"י היא דתנן (ד)קשרו בעליו במוסירה ונעל לפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ ר' יהודה אומר תם חייב מועד פטור שנאמר 1ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין אפילו תימא ר"מ שאני שן ורגל דהתורה מיעטה בשמירתן דאמר ר' אלעזר ואמרי לה במתניתא תנא ארבעה דברים מהתורה מיעטה בשמירתן ואלו הן בור ואש שן ורגל בור דכתיב 2כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו הא כסהו פטור אש דכתיב 3שלם ישלם המבעיר את הבערה עד דעביד כעין מבעיר שן דכתיב 4ובער בשדה אחר עד דעביד כעין ובער רגל דכתיב ושלח עד דעביד כעין ושלח ותניא (ה)ושלח זה הרגל וכן הוא אומר 5משלחי רגל השור והחמור ובער זה השן וכן הוא אומר 6כאשר יבער הגלל עד תומו טעמא דעביד כעין ושלח ובער הא לא עביד לא אמר רבה מתניתין נמי דיקא דקתני צאן מכדי בשור קא עסקינן ואתי ניתני שור מאי שנא דקתני צאן לאו משום דהתורה מיעטה בשמירתן לאו משום דכאן קרן לא כתיבא בה שן ורגל הוא דכתיב ביה וקמ"ל דשן ורגל דמועדין הוא ש"מ: תניא (ו)אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו: אמר מר נהפורץ גדר בפני בהמת חבירו ה"ד אילימא בכותל בריא סבדיני אדם נמי ניחייב עאלא

בכותל

הכונס. פטור. דהא נטרה ומאי הוי ליה למעבד: **הניחה בחמה.** מלערא לה שמשא ולא סגי ליה בנעילה כראוי דמוקמינן בגמרא דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה: **נכנס הרועה תחתיו.** להתחייב בנזקין: **נפלה לגינה.** באונס מגג בעלה הסמוך לגינת חבירו או שהיתה רה"ר גבוה מן הגינה ונפלה: **מה שנהנית.** לפי הנאתה ולא לפי הזיקה: **שמין בית סאה באותה שדה.** אין שמין את הערוגה לבדה מפני שמפסיד מזיק ששמין אותה בכל שווייה ורחמנא אמר ובער בשדה אחר) ודרשינן בגמ' [נח:] מלמד ששמין אותה על גב שדה אחרת אלא שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה קודם שנאכלה ממנה הערוגה הזאת וכמה היא יפה עכשיו והשתא לא משלם כולהו דמיה דמי שלוקח בית סאה כשהיא בתבואתה אינו מזלזל בה בשביל הפסד ערוגה אחת כי אם דבר מועט: **ר"ש אומר אכלה פירות גמורין.** שככר בישלו כל צרכן: **משלמת.** כל ההיזק. והיכא שיימינן אגב שדה היכא דעדיין לא נגמרו: **גמ' מאן תנא מועד בשמירה פחותה סגי ליה.** מני מתני' דאמר לאן שהזיקה בשן ורגל הוא דהיינו מועד בתחילתו סגי לה בנעילה כראוי דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא שיכולה לעמוד ברוח מצויה ואי אתי רוח שאין מצויה לא קאי: **קשרו בעליו.** לשור: **ונעל בפניו כראוי** גרסי': **תם חייב.** דלא סגי ליה בפחותה וטעמא דר' יהודה בפרק שור שנגח ד' וה' (לעיל דף מה:): **ר"א.** פליג אתרוייהו דאילו ר"מ מיהו בשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר לית ליה נטירותא למועד: **הא כסהו.** אפי' פורתא ולא בעי עד דטאים ליה בעפרא: **כעין מבעיר.** בפשיעה: **כעין ובער.** כעין שיאכילנה לבהמתו בידים כלומר בפשיעה: **מתני' נמי דיקא.** דטעמא משום דהתורה מיעטה אבל בקרן מועדת לאו כר"י ס"ל: **מדקתני לאן.** דאין הזיקה אלא בשן ורגל: **עסקינן ואתי.** כולהו פירקי עד השתא: **פטור מדיני אדם.** קסבר גרמא בנזקין פטור: **הפורץ גדר.** ויצאתה הבהמה וברחה: **הכופף קמתו.** לנד הדליקה כדי שתבער בה האש: **אי בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב.** מיהא אכותל דהא בידים עבד [א] ואבהמה ליכא למימר דמחייב דהא תנן פרצוה לסטים פטור:

בכותל

הכונס צאן לדיר. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דבור דלא היה לו להפסיק במילי דבור אלא אגב דתנא נפל לבור והבאיש מימיו תנא בתריה מילי דבור א"נ מילי דבור ראוי לשנות תחילה קודם שישנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות תחילה אלא אגב דתנן כסהו כראוי בבור דהוצרך להזכיר דין פותח וכורה שבו דבר הכתוב תנא נמי הך דנעל בפניה כראוי: **נפרצה** בלילה. אע"פ דתנא נעל בפניה כראוי פטור אצטריך למתני נפרצה בלילה פטור כדדייק בפ"ק (דף יד.) הא ביום חייב דקלא אית ליה למילתא ומסתמא ידע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו נודע לו שנפרצה ויצתה הבהמה אין לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה בלילה: **או** שפרצוה לסטים. ואצטריך לאשמועינן דאפילו הלסטים פטורים כשלא הוציאוה:

מאן תנא מועד בשמירה פחותה סגי ליה. לא בעי למימר דמתני' בין בתם בין במועד וכדר"א בן יעקב בפרק ד' וה' (לעיל דף מה:) דמשמע ליה דמתני' במועד לחודיה איירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות בהן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות שיתכוונו להזיק דהכי דייק בסמוך וס"ל נגמרא השתא דמועד דשן ורגל כמועד דקרן ולהכי קאמר ר"י היא דלר"מ כי היכי דבעי שמירה מעולה במועד דקרן ה"נ בעי בשן ורגל אע"ג דבקרן קראי כתיב נלמוד סתום מן המפורש ועוד דכולהו נזקין כתיב בתר קרן וקיימא אההוא דין שמירה המפורש בה: **רבי** יהודה היא. קצת תימה דר"י דריש לעיל (דף מה:) ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:

התורה מיעטה בשמירתם. ואע"ג דלעיל בפ"ב (דף כה:) הוה בעי למילף דשן ורגל חייב ברשות הרבים מק"ו מקרן וכן בעי למילף למפטר קרן ברה"ר משן ורגל בק"ו אי לאו קראי ולא פרכינן שכן מיעטה בשמירתם משום דאין שייך להקשות משמירה אתשלומין אי נמי כר"א בן יעקב דאמר אחד תם ואחד מועד סגי ליה בשמירה פחותה: **הא** כסהו פטור. וא"ת ודלמא בכסוי מעולה הרבה קאמר וכ"ת למה לי קרא דסד"א עד דטאים ליה כדאמר לעיל (דף נ.) וי"ל דפשיטא ליה דכסוי מעולה כטאים ליה חשיב אי נמי השוה הכתוב הכורה לפותח ופותח שמצאו מכוסה בכיסוי כעין שמירה פחותה מסתמא לא החמירה עליו לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו אלא בכסוי הראשון ואפותח ואכורה קאי בשוה ובקונטרס משמע דכל כיסוי עד דטאים ליה חשיב כשמירה פחותה: **עד** דעביד כעין וביער. אף על גב דבריש מכילתין (דף ג.) דרשינן מיניה אזלא ממילא מ"מ מדלא כתיב ובערה ש"מ (א) אדאדם נמי קאי: **אילימא** בכותל בריא בדיני אדם נמי ליחייב. פי' אכותל דאבהמה ודאי לא מיחייב בפרילת גדר בעלמא דאין זה אלא גרמא בעלמא וי"ם שכתוב בהן בהדיא אכותל וא"ת נהי דחייב אכותל נימא דפטור מדיני אדם קאי אבהמה וי"ל דלא שייך למתני פטור מדיני אדם אם היה שום חיוב או בבהמה או בכותל אבל כשמתרץ בכותל רעוע אע"ג דאין דומה שיתחייב בדיני שמים על הכותל שהוא רעוע כל כך שיפול ברוח מצויה או אפילו ברוח שאינה מצויה מ"מ שייך למתני חייב בדיני שמים כיון שיש דבר שהוא חייב בו כגון הבהמה והשתא א"ש דנקט בפני בהמת חבירו ולא נקט הפורץ גדר של חבירו דאכותל לא מיחייב כדפרישית והא דקאמר לקמן מהו דתימא דכיון דלמסתר קאי מאי קעביד משמע דחייב בידי שמים קאי נמי אכותל י"ל דה"ק כיון דלמסתר קאי שהבעלים מצווין לסותרו שלא יפול על בני אדם ס"ד דכל הקודם במצוה זכה ואין לזה להניח מלסתור בשביל בהמת חבירו ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל אי נמי כלומר למסתר ולמיפל קאי: [ועי' תוס' סנהדרין עז. ד"ה בנזקין]

אילימא

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות נזקי ממון הל' א סמג עשין סו סח טוש"ע ח"מ סי' שצו סעיף ג:
ב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
ג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
ד ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
ה ה מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:
ו ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו:
ז ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ח:
ח ח ט מיי' שם פ"ג הלכה יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שצד סעיף א:
ט י מיי' פ"ד שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ד:
י כ מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ה:
יא ל מיי' שם פ"ד הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שצו סעיף א:
יב מ מיי' שם פ"ז הל' א סמג שם טוש"ע שם:
יג נ ס ע מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הל' ב ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:

מוסף רש"י

שמין בית סאה באותו שדה. ואין מדקדקין להיות שמין האכילה לבדה מה היתה שוה הערוגה זו שנאכלת, אלא מה נחסר בית סאה מדמיה אם היה בא למכור הקרקע עם זריעתה, מה חסרו דמיו בשביל אכילת ערוגה זו, דהיינו קולא גביה, דהבא לקנות קרקע לא יניחנו בכך, ובדבר מועט יתפשר בפחות דמים (ב"מ צט:). **ונעל לפניו כראוי.** היינו שמירה פחותה, דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה (לעיל מה:). **שנאמר ולא ישמרנו בעליו.** במועד כתיב, מיעט הכתוב לשמירה מועטת (שם). **אין לו שמירה.** למועד, **אלא סכין.** ואפילו שמרו שמירה מעולה והפיל הכותל ויצא, חייב, ושלש מחלוקת בדבר, לר"מ בשמירה פחותה חייב ובמעולה פטור, ולר"י בפחותה נמי פטור, ולר"א במעולה נמי חייב (שם). **פטור מדיני אדם.** לשלם. **וחייב בדיני שמים.** פורענות לשלם לרשעים, שנתכוין להפסיד את ישראל (גיטין נג.).

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לקמן נז: ד"ה נפלה], ב) [עי' לקמן נח: תוס' ד"ה שמין ותוס' ב"מ לט: ד"ה שמין], ג) לעיל מה: לקמן לט: [ועי' תוס' שבת נג. ד"ה קשרה], ד) לעיל ג., ה) [תוספתא שבועות פ"ג ע"ש], ו) [שמות כב],

תורה אור השלם

1. אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ: שמות כא לו
2. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שּׁוֹר אוֹ חֲמוֹר: שמות כא לג
3. כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת הַבְּעֵרָה: שמות כב ה
4. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד
5. אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר: ישעיהו לב כ
6. לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל בֵּית יָרָבְעָם וְהִכְרַתִּי לְיָרָבְעָם מַשְׁתִּין בְּקִיר עָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבִעַרְתִּי אַחֲרֵי בֵית יָרָבְעָם כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגָּלָל עַד תֻּמּוֹ: מלכים א יד י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עד וכו' ש"מ **דאאדם** נמי:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה אי בכותל כו' ואבהמה כו'. נ"ב וכן פי' תוספות כאן ובסנהדרין אבל כתבו שם דו"ל דגם אבהמה חייב ול"ד למתני' דמיירי בנזקיה וכ"ד הרמ"ה. והרמב"ם כ' דאף בנזקיה מיחייב כאן משום דמתכוין (ועי' בהגר"א סי' שצו סק"ח וס"ק י'):